

Październik 2013 roku

Niniejsze zestawienie nie jest wiążące dla Trybunału i nie ma charakteru wyczerpującego

Eutanazja i wspomagane samobójstwo

Sprawa zawisła przed Trybunałem

Gross przeciwko Szwajcarii (skarga nr 67810/10)

14 maja 2013 roku – skarga została przekazana do Wielkiej Izby w październiku 2013 roku

Skarga dotyczy zarzutów sformułowanych przez starszą kobietę, która pragnie zakończyć swoje życie, chociaż nie cierpi na chorobę kliniczną, iż nie uzyskała pozwolenia władz Szwajcarii na udostępnienie śmiertelnej dawki leku w celu popełnienia samobójstwa. Skarżąca podnosi, iż odmawiając jej prawa do decydowania o sposobie oraz czasie zakończenia swojego życia, władze Szwajcarii naruszyły Artykuł 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

W wyroku Izby wydanym w dniu 14 maja 2013 roku Europejski Trybunał Praw Człowieka stwierdził większością głosów, iż doszło do naruszenia Artykułu 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Trybunał uznał w szczególności, iż prawo obowiązujące w Szwajcarii, pomimo tego, iż dopuszcza możliwość przepisania śmiertelnej dawki leku na receptę, nie zapewnia wystarczających wytycznych, które określają przejrzystość co do zakresu stosowania tego prawa. Prawdopodobnie na skutek tej niepewnej sytuacji, skarżąca doznała znacznego cierpienia. Jednocześnie Trybunał nie zajął stanowiska w kwestii tego, czy skarżąca powinna posiadać możliwość nabycia śmiertelnej dawki leku, który pozwoliłby jej zakończyć życie.

W dniu 7 października 2013 roku sprawa została przekazana do Wielkiej Izby na wniosek Rządu Szwajcarii.

Wyroki Trybunału

Pretty przeciwko Zjednoczonemu Królestwu

29 kwietnia 2002 roku

Skarżąca umierała z powodu schorzenia neuronu ruchowego - nieuleczalnej choroby zwyrodnieniowej mięśni. Mając na względzie, iż końcowe stadium choroby jest bolesne i upokarzające, skarżąca chciała posiadać kontrolę nad tym kiedy i w jaki sposób umrze. Zgodnie z prawem obowiązującym w Anglii popełnienie samobójstwa nie stanowi przestępstwa w przeciwieństwie do wspomaganego samobójstwa. Z uwagi na swoją chorobę, skarżąca nie była w stanie samodzielnie popełnić samobójstwa i chciała, by pomógł jej mąż. Ponieważ władze nie uwzględniły jej wniosku, skarżąca zarzuciła, iż jej mąż nie zostanie zwolniony od odpowiedzialności karnej, jeżeli pomoże jej umrzeć.

Trybunał **nie stwierdził naruszenia Artykułu 2** (prawo do życia) Konwencji, uznając że prawo do życia nie może – bez zniekształcenia jego literalnego brzmienia – być interpretowane jako przyznanie diametralnie przeciwnego prawa, mianowicie prawa do śmierci.

Trybunał **nie stwierdził** ponadto **naruszenia Artykułu 3** (zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji. Nawet jeśli Trybunał znalazłby zrozumienie dla obawy skarżącej, że bez możliwości zakończenia życia stanie ona przed perspektywą bolesnej śmierci, to pozytywny obowiązek państwa, który został przywołany, wymagałby zgody państwa na działania zmierzające do zakończenia życia - obowiązek, który nie może zostać wywiedziony z Artykułu 3.

Trybunał stwierdził na koniec, że **nie doszło do naruszenia Artykułu 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego), **Artykułu 9** (wolność sumienia) oraz **Artykułu 14** (zakaz dyskryminacji) Konwencji.

Haas przeciwko Szwajcarii

20 stycznia 2011 roku

Przedmiotowa skarga podnosi kwestię, tego czy ze względu na prawo do poszanowania życia prywatnego, państwo powinno zapewnić choremu mężczyźnie noszącemu się z zamiarem popełnienia samobójstwa możliwość udostępnienia śmiertelnej substancji (pentobarbital sodu) bez recepty, w drodze odstąpienia od przepisów prawa, w sposób który pozwalałby na bezbolesne zakończenie jego życia i nie byłby obciążony żadnym ryzykiem niepowodzenia.

Trybunał **nie stwierdził naruszenia Artykułu 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego) Konwencji. Trybunał zauważył w szczególności, że państwa członkowskie Rady Europy są dalekie od osiągnięcia porozumienia dotyczącego prawa jednostki do wyboru sposobu i czasu zakończenia swojego życia. Wydaje się, że znakomita większość państw członkowskich przywiązuje większą wagę do ochrony życia jednostki (Artykuł 2 Konwencji) niż do prawa do zakończenia życia (Artykuł 8 Konwencji). Państwa posiadają zatem szeroki margines swobody uznania w tym zakresie. Ponadto, w odniesieniu do kwestii, czy skarżący posiadał skuteczny dostęp do orzeczenia lekarskiego, które pozwoliłoby mu na udostępnienie pentobarbitalu sodu (jeżeli nie, jego prawo do wyboru czasu i sposobu śmierci byłoby teoretyczne i iluzoryczne), Trybunał nie przekonyuje twierdzenie skarżącego, iż nie miał on możliwości znalezienia specjalisty, który byłby skłonny mu pomóc.

Koch przeciwko Niemcom

19 lipca 2012 roku

W następstwie upadku przed swoim domem, żona skarżącego była niemal całkowicie sparaliżowana od 2002 roku i wymagała sztucznego podtrzymywania przy życiu oraz stałej opieki pielęgniarskiej. Nosiła się ona z zamiarem popełnienia samobójstwa, by zakończyć to, co uznawała za niegodne życie. Wniosek skarżącego złożony w imieniu żony o udostępnienie śmiertelnej dawki leku nie został uwzględniony, ponieważ władze uznały, że pozwolenie może zostać wydane jedynie dla celów służących wspieraniu bądź podtrzymywaniu czynności życiowych, nie zaś w sytuacji wspomaganego zakończenia życia ludzkiego.

Trybunał uznał, iż odmowa niemieckich sądów dotycząca zbadania zasadności zarzutów skarżącego od tej decyzji, wniesionych w imieniu jego zmarłej żony i własnym, stanowiła **naruszenie** jego prawa na podstawie proceduralnego aspektu **Artykułu 8** (prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego) Konwencji.

Decyzje Trybunału w przedmiocie dopuszczalności

Sanles Sanles przeciwko Hiszpanii

26 października 2000 roku

Szwagier skarżącej na skutek wypadku w 1968 roku został całkowicie sparaliżowany poniżej szyi i popełnił samobójstwo w styczniu 1998 roku z pomocą osoby trzeciej, kiedy było rozpoznawane wniesione przez niego powództwo o przyznanie prawa do godnej śmierci. Skarżąca jest następcą prawnym wyznaczonym przez niego w celu dalszego

prowadzenia postępowania, które wszczął za życia. Skarżąca dochodziła przed Trybunałem prawa to godnego życia lub godnej śmierci bądź uznania zakazu ingerencji w wolę jej szwagra do zakończenia życia i całkowitego paraliżu wiążącego się z ogromnym cierpieniem. Skarżąca sformułowała ponadto zarzut ingerencji państwa w korzystanie przez jej szwagra z prawa do wolności oraz wolności sumienia oraz zarzut nierówności w prawie karnym pomiędzy samobójstwem a wspomaganie osoby niepełnosprawnej w popełnieniu samobójstwa. Skarżąca zarzuciła na koniec, iż postępowanie przez Trybunałem Konstytucyjnym Hiszpanii było prowadzone w sposób nierzetelny i przewlekły.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** (niezgodną *ratione personae*) na podstawie Artykułu 2 (prawo do życia), Artykułu 3 (zakaz tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania), Artykułu 5 (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego), Artykułu 6 (prawo do rzetelnego procesu), Artykułu 8 (prawo do poszanowania życia prywatnego), Artykułu 9 (wolność sumienia) oraz Artykułu 14 (zakaz dyskryminacji) Konwencji. Trybunał stwierdził, że skarżąca nie została w sposób bezpośredni dotknięta zarzucanym naruszeniem Konwencji, zatem nie może podnosić, iż stała się jej ofiarą.

Zwróć uwagę: Europejska Komisja Praw Człowieka¹ uznała poprzednio skargę wniesioną przez samego szwagra skarżącej za niedopuszczalną – zobacz **Sampedro Camean przeciwko Hiszpanii** decyzja Komisji z dnia 17 maja 1995 roku.

Ada Rossi i inni przeciwko Włochom

16 grudnia 2008 roku

Skarżący, osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz stowarzyszenia broniące praw takich osób, sformułowali zarzut, iż sądy krajowe wydały zgodę na zaprzestanie sztucznego odżywiania i podawania płynów ofierze znajdującej się w stanie śpiączki oraz że niekorzystne skutki wykonania tego rozstrzygnięcia mogą mieć wpływ na sytuację skarżących. Skarżący powołali się na Artykuł 2 (prawo do życia) oraz Artykuł 3 (zakaz niehumanitarnego lub poniżającego traktowania) Konwencji.

Trybunał uznał skargę za **niedopuszczalną** (niezgodną *ratione personae*), stwierdzając że skarżący nie mogą zostać uznani za ofiary dotknięte zarzucanym naruszeniem w sposób bezpośredni ani traktowane jako potencjalne ofiary. Trybunał przypomniał w szczególności, że co do zasady nie wystarczy, by skarżący wskazał jedynie na istnienie przepisu, który powoduje naruszenie jego praw gwarantowanych na mocy Konwencji, konieczne jest, by prawo zostało zastosowane na jego niekorzyść. Ponadto, korzystanie z prawa do skargi indywidualnej nie może być stosowane z zamiarem zapobiegania potencjalnemu naruszeniu Konwencji; jedynie w bardzo wyjątkowych okolicznościach skarżący może twierdzić, że jest ofiarą naruszenia Konwencji ze względu na ryzyko przyszłego naruszenia.

¹Wraz z Europejskim Trybunałem Praw Człowieka oraz Komitetem Ministrów Rady Europy, Europejska Komisja Praw Człowieka, która obradowała w Strasburgu od lipca 1954 roku do października 1999 roku, sprawowała kontrolę nad tym, czy Państwa-Strony Konwencji stosują się do obowiązków określonych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Komisja przestała istnieć, kiedy utworzono Trybunał jako organ stały w dniu 1 listopada 1998 roku.